

Міністерство освіти і науки України
Центральноукраїнський національний технічний університет

Кафедра економіки, менеджменту
та комерційної діяльності

МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ТА ЗАЙНЯТОСТІ

методичні рекомендації до вивчення дисципліни

для здобувачів спеціальностей:

051 «Економіка»

Затверджено на засіданні кафедри
економіки, менеджменту та
комерційної діяльності
Протокол №1 від 15 серпня 2022 р.

Кропивницький

2022

Механізми регулювання праці та зайнятості: метод. вказ. до вивч. дисц. для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 “Економіка” ОПП «Управління персоналом та економіка праці» / [уклад. О. В. Сторожук, А. О. Доренська] ; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. – Кропивницький : ЦНТУ, 2022. – 21 с.

*Затверджено кафедрою економіки, менеджменту та комерційної діяльності
ЦНТУ (протокол №1 від 15 серпня 2022 р.)*

Рецензенти: **Царенко І. О.** – канд. екон. наук, доцент
В’юник О. В. – канд. екон. наук, доцент

Укладачі: **Сторожук О. В.** – к.е.н., доцент кафедри «Економіка, менеджмент та комерційна діяльність»;
Доренська А.О. – асистент кафедри «Економіка, менеджмент та комерційна діяльність»,

Центральноукраїнський
національний технічний
університет, 2022

ЗМІСТ

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
2. ПРОГРАМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
Змістовий модуль 1.	5
Теоретико-методичні аспекти функціонування механізмів регулювання праці та зайнятості	5
Тема 1. Теоретичні підходи до визначення сутності поняття праці та зайнятості. Основні поняття, мета і предмет курсу	5
Тема 2. Сучасні підходи до управління працею, механізм регулювання оплати праці	6
Тема 3. Індивідуальна та сукупна пропозиція на ринку праці	6
Тема 4. Індивідуальний та сукупний попит на робочу силу.....	7
Тема 5. Гнучкий ринок праці. Механізми регулювання та прогнозування стану ринку праці.....	8
Тема 6. Зайнятість як фундаментальна характеристика ринку праці та об'єкт державної політики	9
Змістовний модуль 2.	10
Формування ринку праці та зайнятості: сучасні механізми регулювання	10
Тема 7. Сучасні нетрадиційні форми зайнятості населення.....	10
Тема 8. Державне регулювання зайнятості населення.....	11
Тема 9. Організація діяльності служби зайнятості	12
Тема 10. Механізм державного регулювання зайнятості населення та його складові.....	12
Тема 11. Наукове забезпечення державного регулювання зайнятості України.	13
Тема 12. Глобалізація економіки та зайнятість населення	14
Тема 13. Міжнародний досвід використання механізмів державного регулювання зайнятості	15
3. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	Ошибка! Закладка не определена.
4. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТА	16
5. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	18

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Механізми регулювання праці та зайнятості» є формування у здобувачів освіти комплексу теоретичних знань та практичних навичок щодо особливостей дії механізмів регулювання праці та зайнятості на макроекономічному, регіональному та мікроекономічному рівні, які є необхідними для вільного володіння практикою дослідження закономірностей функціонування ринку праці та зайнятості.

Завданнями дисципліни «Механізми регулювання праці та зайнятості» є:

- вивчення основних понять і категорій процесів регулювання праці та зайнятості;

- засвоєння здобувачами освіти знань про теоретичні положення ринку праці та оволодіння вміннями і навичками застосовувати ці знання в практиці регулювання механізмів ринку праці на рівні підприємства, галузі, регіону та держави;

- розвиток у здобувачів освіти здібностей до науково-дослідницької діяльності, самостійності та відповідальності.

В результаті вивчення дисципліни студент має:

- розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності;

- обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень;

- збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань;

- визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів;

- здійснення професійної та дослідницької діяльності у сфері економіки праці та управління персоналом.

Досягнення завдань поставлених перед дисципліною можливе завдяки освоєнню навчального матеріалу двох змістовних модулів.

Змістовий модуль 1. - Теоретико-методичні аспекти функціонування механізмів регулювання праці та зайнятості

Змістовний модуль 2. - Формування ринку праці та зайнятості: сучасні механізми регулювання

Модулі містять 6 та 7 тем відповідно та розкривають ключові питання механізму регулювання праці та зайнятості.

2. ПРОГРАМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Теоретико-методичні аспекти функціонування механізмів регулювання праці та зайнятості

Тема 1. Теоретичні підходи до визначення сутності поняття праці та зайнятості. Основні поняття, мета і предмет курсу

Основні поняття, мета і предмет курсу. Співвідношення понять: праця, капітал, влада, зайнятість. Адміністративно-правовий вплив держави на регулювання трудових відносин. Регулювання трудових відносин. Законодавство про працю. Науковий характер соціальної роботи у сфері зайнятості та її основні завдання. Засади та методи роботи у сфері зайнятості.

Питання лекційного заняття

1. Основні поняття, мета і предмет курсу.
2. Співвідношення понять: праця, капітал, влада, зайнятість.
3. Адміністративно-правовий вплив держави на регулювання трудових відносин.
4. Регулювання трудових відносин.
5. Законодавство про працю.
6. Науковий характер соціальної роботи у сфері зайнятості та її основні завдання
7. Засади та методи роботи у сфері зайнятості.

Питання для обговорення на практичних заняттях

1. У чому полягає сутність, мета і завдання дисципліни?
2. Що є об'єктом державного регулювання зайнятості?
3. Що є предметом державного регулювання зайнятості?
4. Чому зайнятість є категорією, яка інтегрує в собі умови соціально-економічного розвитку суспільства?
5. Що таке державне регулювання зайнятості і на кого покладено цю функцію?
6. Чим загрожує спрощений підхід до проблеми зайнятості?
7. Розкрийте зв'язок державного регулювання зайнятості з ринком праці.
8. Як пов'язано державне регулювання зайнятості з розміщенням продуктивних сил та з демографією?
9. Які дисципліни є основою державного регулювання зайнятості?
10. Яку роль відіграють інформаційні системи та технології у державному регулюванні зайнятості?

Питання для самостійного опрацювання

1. Ринок праці – його ресурсний і товарний характер та особливості.
2. Маркетинговий підхід до вивчення кон'юнктури ринку праці. Умови функціонування ринку праці та їх ефективність
3. Сутність сегментації ринку праці. Критерії оцінки сегментації та їх характеристика.
4. Розподіл ринку праці з точки зору ланки суспільного виробництва.

5. Розподіл ринку праці з точки зору умов конкуренції.

Тема 2. Сучасні підходи до управління працею, механізм регулювання оплати праці

Рівні, форми, типи та методи управління працею. Розвиток робочих місць та інноваційна політика. Поняття якості робочої сили та особливості її формування в системі освіти. Моделювання розвитку трудового потенціалу в механізмі формування соціально-трудова відносин та забезпечення продуктивної зайнятості. Державне, ринкове, колективно- договірне регулювання. Регулювання оплати праці на підприємствах.

Питання лекційного заняття:

1. Рівні, форми, типи та методи управління працею.
2. Розвиток робочих місць та інноваційна політика.
3. Поняття якості робочої сили та особливості її формування в системі освіти.
4. Моделювання розвитку трудового потенціалу в механізмі формування соціально-трудова відносин та забезпечення продуктивної зайнятості.
5. Державне, ринкове, колективно- договірне регулювання.
6. Регулювання оплати праці на підприємствах.

Питання для обговорення на практичних заняттях:

1. Регулювання соціально-трудова відносин.
2. Формування та ефективно використання трудового потенціалу та людського капіталу.
3. Розробка та запровадження політики доходів від трудової діяльності.
4. Організація заробітної плати.
5. Формування ефективної системи винагороди за працю.
6. Визначення кількісних та якісних характеристик праці.
7. Організація праці, нормування праці, аналіз та планування трудових показників, звітність, аудит і консалтинг у сфері праці.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Особливості механізму регулювання оплати праці сучасних підприємств
2. . Модель організації управління оплати праці на підприємстві
3. Формування сучасної та збалансованої системи трудових відносин, яка захищає права працівника та ефективна для роботодавця
4. Подолання явища неформальної зайнятості, заборгованості з виплати заробітної плати, гендерного розриву в оплаті праці
5. Формування нової національної системи запобігання професійним ризикам шляхом впровадження на законодавчому рівні ризикоорієнтованого підходу у сфері організації безпеки та здоров'я працівників
6. Формування ефективної системи колективно-договірного регулювання оплати праці, побудова сучасної системи оплати праці в бюджетній сфері

Тема 3. Індивідуальна та сукупна пропозиція на ринку праці

Сутність та структура індивідуальної пропозиції. Пропозиція якості та інтенсивності праці. Освіта як важлива характеристика індивідуальної пропозиції праці. Людські ресурси як джерело сукупної пропозиції праці.

Сутність сукупної пропозиції праці. Фактори, що впливають на пропозицію праці. Регулювання обсягу сукупної пропозиції праці.

Питання лекційного заняття:

1. Рівні, форми, типи та методи управління працею.
2. Розвиток робочих місць та інноваційна політика.
3. Поняття якості робочої сили та особливості її формування в системі освіти.
4. Моделювання розвитку трудового потенціалу в механізмі формування соціально-трудова відносин та забезпечення продуктивної зайнятості.
5. Державне, ринкове, колективно- договірне регулювання.
6. Регулювання оплати праці на підприємствах.

Питання для обговорення на практичних заняттях:

1. Проста модель пропозиції робочої сили.
2. Теорія вибору на ринку праці.
3. Ефект доходу та ефект заміни (або класична теорія пропозиції часу).
4. Практичні висновки відносно класичної теорії пропозиції робочого часу.
5. Пропозиція інтенсивності праці та якості робочої сили.
6. Ринок праці фахівця.
7. Особливості пропозиції праці у кризовій економіці.
8. Поняття сукупної пропозиції робочої сили та її складових.
9. Джерела сукупної пропозиції робочої сили.
10. Потоки пропозиції та вступу до найманої робочої сили.
11. Основні напрями впливу на сукупну пропозицію на ринку праці.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Складові індивідуальної пропозиції на ринку праці: час роботи, якість праці та її інтенсивність.
2. Фактори, що впливають на індивідуальне рішення щодо пропозиції робочого часу.
3. Якісний склад пропозиції робочої сили: за категоріями населення, віком, статтю, професіями, кваліфікацією.
4. Джерела сукупної пропозиції робочої сили. Потоки пропозиції робочої сили. Структурно-функціональний аналіз пропозиції робочої сили.
5. Регіональні аспекти попиту і пропозиції робочої сили.
6. Особливості попиту і пропозиції робочої сили по регіонам України.
7. Обсяги пропозиції, структура, особливості формування і завдання з регулювання відповідно до попиту на робочу силу в умовах ринкової трансформації економіки України.

Тема 4. Індивідуальний та сукупний попит на робочу силу

Сутність індивідуального попиту на працю. Крива індивідуального попиту на працю. Короткостроковий та довгостроковий індивідуальний попит на працю. Сукупний попит на ринку праці. Еластичність попиту. Фактор впливу на попит на ринку праці. Ефекти масштабу та заміщення

Питання лекційного заняття:

1. Сутність індивідуального попиту на працю.

2. Крива індивідуального попиту на працю.
3. Короткостроковий та довгостроковий індивідуальний попит на працю.
4. Сукупний попит на ринку праці. Еластичність попиту.
5. Фактор впливу на попит на ринку праці. Ефекти масштабу та заміщення

Питання для обговорення на практичних заняттях:

1. На яких передумовах базується проста модель пропозиції робочої сили?
2. Що являє собою функція корисності або функція переваги?
3. Назвіть припущення для побудови графіка функції корисності – кривої байдужості
4. Що являє собою крива байдужості?
5. Що являє собою гранична норма заміни доходу на відпочинок (MRS)?
6. Що таке бюджетна лінія?
7. Що характеризує гранична норма ринкової заміни (MRMS)?
8. Який вигляд має бюджетна лінія з урахуванням нетрудового доходу?
9. Що характеризує точка, в якій MRS дорівнює MRMS?
10. За якою схемою може бути визначена величина сукупної пропозиції робочої сили?
11. Назвіть джерела сукупної пропозиції робочої сили на ринку праці.
12. Які сегменти джерел пропозиції на ринку праці можна виокремити?
13. Які шляхи виходу з робочої сили зайнятої на ринку праці існують?
14. Назвіть складові потоку вступу в найману робочу силу.
15. Які сегменти пропозиції сукупної робочої сили можна виокремити за допомогою довірливих відносин?

Питання для самостійного опрацювання:

1. Вимоги робочих місць до якості робочої сили.
2. Циклічний характер попиту на робочу силу в зв'язку з циклічністю економічного і технічного розвитку.
3. Свобода підприємництва, економічні інтереси та конкуренція роботодавців за робочу силу як умова функціонування ринку праці.
4. Фактори, які впливають на обсяги індивідуального попиту на робочу силу.
5. Регіонально-галузевий аналіз попиту на робочу силу.
6. Перехресна еластичність попиту на працю. Їх практичне значення.

Тема 5. Гнучкий ринок праці. Механізми регулювання та прогнозування стану ринку праці

Поняття жорсткості та гнучкості ринку праці. Гнучкість витрат на робочу силу. Гнучкість форм зайнятості та використання робочого часу. Географічна та професійна мобільність робочої сили як елемент гнучкості ринку праці. Теоретичні основи аналізу ринку праці України. Інформаційне забезпечення аналізу та прогнозування стану ринку праці України. Структура та показники аналізу ринку праці України. Методи збору неофіційної інформації для дослідження ринку праці. Прогнозування стану ринку праці України.

Питання лекційного заняття:

1. Сутність індивідуального попиту на працю.
2. Крива індивідуального попиту на працю.

3. Короткостроковий та довгостроковий індивідуальний попит на працю.
4. Сукупний попит на ринку праці. Еластичність попиту.
5. Фактор впливу на попит на ринку праці. Ефекти масштабу та заміщення

Питання для обговорення на практичних заняттях:

1. Вплив на зайнятість виробництва суспільних благ, а також трансфертів, субсидій і податків.
2. Механізми регулювання та прогнозування стану ринку праці
3. Єдність економічних, правових і організаційних методів регулювання ринку праці.
4. Сучасні теорії впливу на ринку праці.
5. Використання ринкового механізму в справі державного регулювання зайнятості.
6. Вплив на зайнятість виробництва суспільних благ, а також трансфертів, субсидій і податків

Питання для самостійного опрацювання:

1. Заходи щодо посилення гнучкості ринку праці.
2. Проблеми ринкової економіки, які можна розв'язати з застосуванням гнучких форм зайнятості.
3. Гнучкі форми зайнятості та їх роль у державному регулюванні зайнятості. Види гнучких форм зайнятості.
4. Нестандартні режими робочого часу: неповний робочий день та його різновиди, гнучкий робочий рік, стиснутий робочий тиждень, режими гнучкого робочого часу.
5. Методи посилення гнучкості витрат на робочу силу.

Тема 6. Зайнятість як фундаментальна характеристика ринку праці та об'єкт державної політики

Поняття зайнятості населення. Основні функції зайнятості населення. Державна політика зайнятості як складова соціально-економічної політики. Соціально-демографічні групи у сфері зайнятості. Показники ефективної структури зайнятості населення. Форми зайнятості населення.

Питання лекційного заняття:

1. Поняття зайнятості населення. Основні функції зайнятості населення.
2. Державна політика зайнятості як складова соціально-економічної політики.
3. Соціально-демографічні групи у сфері зайнятості. Показники ефективної структури зайнятості населення.
4. Форми зайнятості населення.

Питання для обговорення на практичних заняттях:

1. Дайте визначення зайнятості населення.
2. На яких принципах базується державна політика зайнятості населення в Україні?
3. Які функції виконує соціально-економічна система зайнятості?
4. Що таке зайнятість із економічних позицій?
5. Що таке зайнятість із соціальних позицій?
6. Охарактеризуйте соціальні аспекти зайнятості.

7. Охарактеризуйте рівні політики зайнятості.
8. Які існують види зайнятості та у чому їх концептуальне значення?
9. Чи може існувати повна зайнятість?
10. Як ви розумієте раціональність зайнятості?
11. Охарактеризуйте структуру соціально-економічної системи зайнятості?

Питання для самостійного опрацювання:

- 1 Соціально–економічна сутність зайнятості
- 2 Основні концепції зайнятості населення
- 3 Сутність та мета державної політики зайнятості
- 4 Структура соціально - економічної системи зайнятості
- 5 Трансформація зайнятості на сучасному етапі

Змістовний модуль 2.

Формування ринку праці та зайнятості: сучасні механізми регулювання

Тема 7. Сучасні нетрадиційні форми зайнятості населення.

Класифікація нетрадиційних форм зайнятості. Поняття нестандартної зайнятості. Дистанційна зайнятість, її переваги та недоліки. Віддалена робота. Аутсорсинг та аутстафінг персоналу. Гнучкі моделі робочого часу. Сутність моделі аморфного робочого часу. Переваги та недоліки застосування нетипових моделей робочого часу. Цифрова економіка і зайнятість.

Питання лекційного заняття:

1. Поняття зайнятості населення. Основні функції зайнятості населення.
2. Державна політика зайнятості як складова соціально-економічної політики.
3. Соціально-демографічні групи у сфері зайнятості. Показники ефективної структури зайнятості населення.
4. Форми зайнятості населення.

Питання для обговорення на практичних заняттях:

1. Яке значення має застосування нетрадиційних форм зайнятості населення на сучасному етапі?
2. Які Ви знаєте різновиди нетрадиційних форм зайнятості?
3. Наведіть позитивні та негативні риси нетрадиційних форм зайнятості.
4. Надайте характеристики дистанційної зайнятості.
5. Які існують переваги та недоліки дистанційної зайнятості для працівників та для роботодавців?
6. Назвіть проблеми державного регулювання дистанційної зайнятості.
9. Напрями вдосконалення державного регулювання дистанційної зайнятості.
7. Розкрийте сутність запозиченої праці? Наведіть її складові.
8. Наведіть схему механізму запозиченої праці.
9. Дайте визначення лізингу персоналу та розкрийте його переваги.
10. У чому сутність аутстафінгу персоналу?
11. Охарактеризуйте різновиди нетипових моделей робочого часу.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Різновиди нетрадиційних форм зайнятості та їхнє значення на сучасному етапі.
2. Особливості дистанційної зайнятості.

3. Сутність та різновиди запозиченої праці, особливості регулювання.
4. Нетипові моделі робочого часу.

Тема 8. Державне регулювання зайнятості населення

Основні цілі стратегії регулювання зайнятості. Інституціональна підтримка політики зайнятості та інституціональна гнучкість. Механізми державного регулювання зайнятості населення. Сучасна політика зайнятості населення. Активна та пасивна політики зайнятості

Питання лекційного заняття:

1. Основні цілі стратегії регулювання зайнятості.
2. Інституціональна підтримка політики зайнятості та інституціональна гнучкість.
3. Механізми державного регулювання зайнятості населення.
4. Сучасна політика зайнятості населення. Активна та пасивна політики зайнятості

Питання для обговорення на практичних заняттях:

1. Що є головною стратегічною метою державної політики щодо регулювання зайнятості населення?
2. З якими факторами пов'язані системи загроз та обмежень при розробці стратегії регулювання зайнятості населення?
3. Назвіть пріоритети соціальної спрямованості процесу регулювання зайнятості.
4. На яких засадах сформована концепція державного регулювання зайнятості?
5. Назвіть основні положення концепції державного регулювання зайнятості населення.
6. Як впливає демографічна ситуація в Україні на механізм державного регулювання зайнятості?
7. Як диференціюються усі заходи державного регулювання зайнятості?
8. Які групи факторів впливають на розробку та здійснення активної політики зайнятості?
9. Яка інформація є найбільш суттєвою при розробці та здійсненні пакета заходів щодо активної політики?

Питання для самостійного опрацювання

1. Стратегія регулювання зайнятості населення.
2. Основні положення концепції державного регулювання зайнятості в Україні.
3. Інституціональна підтримка політики зайнятості та характеристика інституціональної гнучкості.
4. Диференціація заходів державного регулювання зайнятості.
5. Активна політика зайнятості населення.
6. Пасивна політика зайнятості у ринковій економіці.
7. Пріоритети державної політики зайнятості в Україні.

Тема 9. Організація діяльності служби зайнятості

Мета, структура та основні функції державної служби зайнятості. Соціальні послуги, які надає служба зайнятості. Порядок реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу. Підходяща робота. Організація громадських робіт.

Питання лекційного заняття

1. Мета, структура та основні функції державної служби зайнятості.
2. Соціальні послуги, які надає служба зайнятості.
3. Порядок реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу.
4. Підходяща робота. Організація громадських робіт.

Питання для обговорення на практичних заняттях

1. Охарактеризуйте структуру державної служби зайнятості.
2. Визначте функції державної служби зайнятості.
3. Як здійснюється організація профорієнтації незайнятого населення?
4. Викладіть основні напрями й завдання розвитку системи професійного навчання незайнятого населення.
5. На якій основі будується співробітництво служби зайнятості й органів освіти у навчанні та працевлаштуванні незайнятого населення?
6. Який існує порядок надання матеріальної допомоги під час підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації за направленням служби зайнятості?
7. Яка роль громадських робіт та самоайнятості у підтримці безробітних?
8. Розкрийте порядок прийому клієнтів спеціалістами ЦЗ.
9. Яка послідовність роботи з клієнтами?
10. Якою є мета та головні переваги впровадження в діяльність ЦЗ ЄІАС?
11. Розкрийте зміст і значення державної і регіональних програм зайнятості.
12. Якої є структура територіальної програми зайнятості?

Питання для самостійного опрацювання

1. Організація профорієнтації, профконсультації, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації незайнятого населення.
2. Порядок реєстрації безробітних, пошуку їм підходящої роботи, працевлаштування.
3. Організація центром зайнятості громадських та інших робіт тимчасового характеру, залучення безробітних до підприємницької діяльності.
4. Інформаційне забезпечення в ДСЗ з використанням систем ЄТНАСП та ЄІАС (NET).
5. Розробка і реалізація програм зайнятості.

Тема 10. Механізм державного регулювання зайнятості населення та його складові

Формування механізму регулювання зайнятості населення. Економічна складова механізму регулювання зайнятості населення. Соціальний аспект регулювання зайнятості населення. Механізм забезпечення зайнятості неконкурентоспроможних категорій громадян України. Державне управління страхуванням у випадку безробіття

Питання лекційного заняття

1. Мета, структура та основні функції державної служби зайнятості.
2. Соціальні послуги, які надає служба зайнятості.
3. Порядок реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу.
4. Підходяща робота. Організація громадських робіт.

Питання для обговорення на практичних заняттях

1. Що передбачає система заходів економічного елементу механізму державного регулювання зайнятості?
2. Що передбачає система заходів соціального елементу механізму державного регулювання зайнятості?
3. Назвіть складові адміністративно-організаційного елементу механізму державного регулювання зайнятості.
4. Перерахуйте суб'єкти державного регулювання зайнятості населення.
5. Охарактеризуйте види правого регулювання зайнятості населення за різною ознакою
7. Розкрийте напрямки сучасного реформування системи соціального страхування в Україні.
8. Що містить механізм соціальних гарантій зайнятості?
9. Які категорії громадян в Україні мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню?
10. Розкрийте методи удосконалення механізму регулювання зайнятості населення.
11. Розкрийте важелі удосконалення механізму регулювання зайнятості населення.
12. Розкрийте заходи удосконалення механізму регулювання зайнятості населення.
13. Наведіть систему показників ефективності державного регулювання зайнятості на різних рівнях народного господарства в умовах ринку.

Питання для самостійного опрацювання

1. Формування механізму регулювання зайнятості та соціального захисту населення.
2. Законодавчо-правова складова регулювання зайнятості населення.
3. Економічна складова механізму регулювання зайнятості населення.
4. Соціальний аспект регулювання зайнятості населення.
5. Адміністративно-організаційні напрямки регулювання зайнятості в Україні.
6. Механізм забезпечення зайнятості неконкурентоспроможних категорій громадян та часткової й тимчасової зайнятості в Україні.
7. Підходи до вдосконалення механізму регулювання зайнятості населення.

Тема 11. Наукове забезпечення державного регулювання зайнятості України

Механізми інформаційного забезпечення державного регулювання зайнятості. Вибіркові обстеження домогосподарств. Наукові установи України, які займаються проблемами ринку праці та зайнятості. Форми державної

статистичної звітності. Аналіз проблем ринку праці та зайнятості. Прогнозування зайнятості

Питання лекційного заняття

1. Розвиток системи інформаційного забезпечення державного регулювання зайнятості в Україні.
2. Основні напрями інноваційної діяльності державної служби зайнятості та особливості їх реалізації на регіональному рівні.
3. Аналіз, наукове забезпечення, моніторинг і прогнозування зайнятості в Україні. Міжнародні норми адміністративної статистичної звітності.
4. Конституційні норми державного регулювання зайнятості й ринку праці в Україні.

Питання для обговорення на практичних заняттях

1. Що є основою інформацією довідковою базою для аналізу ринку праці?
2. Назвіть принципи, які враховуються при побудові системи кількісних і якісних показників ринку праці.
3. На яких рівнях економіки здійснюється аналіз стану ринку праці?
4. Назвіть напрями аналізу ринку праці на всіх рівнях економіки.
5. Який орган є першим спеціалізованим науковим підрозділом, який проводив дослідження в галузі зайнятості на ринку праці?
6. Назвіть методи одержання інформації стосовно стану ринку праці в Україні.
7. Охарактеризуйте метод вибіркового обстеження домогосподарств.
8. За якими ознаками (розрізами) прийнято аналізувати ринок праці?
9. Розкрийте механізм діяльності єдиної інформаційно-аналітичної системи служби зайнятості.

Питання для самостійного опрацювання

1. Науково-методологічні основи державного регулювання відтворення людського капіталу України
2. Нормативно-правове забезпечення державного регулювання зайнятості в Україні
3. Проблема правового регулювання зайнятості в Україні
4. Методологічні засади ієрархічно-імітаційного оцінювання ефективності інституційного регулювання зайнятості та ринку праці України
5. Перспективи розвитку організаційно-правового забезпечення державного регулювання ринку праці та зайнятості населення в Україні

Тема 12. Глобалізація економіки та зайнятість населення

Сутність економічної глобалізації як об'єктивного процесу. Глобалізація та загострення міжнародної конкуренції. Вплив глобалізації на соціально-трудові відносини. Механізми міжнародного регулювання зайнятості.

Питання лекційного заняття

1. Тенденції розвитку міжнародного ринку праці
2. Міжнародна трудова міграція
3. Міжнародна організація праці
4. Основні конвенції МОП з питань регулювання ринку праці

Питання для обговорення на практичних заняттях

1. У чому полягає вплив процесів глобалізації та регіоналізації на світовий ринок праці?
2. Що таке міжнародний аутсорсинг? Яким чином він пов'язаний з офшорингом?
3. Яку роль відіграє МОП у вирішенні проблем зайнятості та безробіття на міжнародному рівні в даний час?
4. Охарактеризуйте правову систему з питань регулювання міжнародних трудових відносин.
5. Охарактеризуйте роль міграції у формуванні національного та світового ринків праці.
6. Які основні напрямки міжнародних трудових міграційних потоків? Назвіть причини виникнення міжнародного трудового міграційного обміну.
7. Визначте економічний ефект міжнародної міграції: а) для країн експортерів робочої сили; б) для країн-імпортерів робочої сили.
8. Оцініть масштаби нелегальної трудової міграції в сучасному світі. Які фактори мають найбільш сильний вплив на формування нелегальної трудової міграції?

Питання для самостійного опрацювання:

1. Роль процесів глобалізації та регіоналізації у формуванні світового ринку праці
2. Транснаціоналізація бізнесу та її роль у формуванні світового ринку праці
3. Міжнародні організації в системі регулювання зайнятості
4. Глобальні нормативно-правові інструменти в галузі регулювання трудових відносин
5. Регіональні інструменти регулювання трудових відносин
6. Глобальні трудові міграції, їх регіональні наслідки та проблеми регулювання

Тема 13. Міжнародний досвід використання механізмів державного регулювання зайнятості

Механізм державного регулювання попиту та пропозиції робочої сили. Державні програми матеріальної підтримки безробітних. Особливості європейського ринку праці. Формування стратегії зайнятості в ЄС. Основні напрями державного регулювання зайнятості у Великій Британії. Державна система підготовки та перепідготовки кадрів у Швеції. Основні напрями системи регулювання зайнятості у США

Питання лекційного заняття:

1. Підходи до визначення моделей ринку праці.
2. Японська модель ринку праці.
3. Американська модель ринку праці.
4. Соціал-демократична модель ринку праці.

Питання для обговорення на практичних заняттях:

1. Які напрями виділяються у системі заходів державного регулювання зайнятості у країнах із розвинутою ринковою економікою?
2. Які заходи державного регулювання зайнятості спрямовані на стимулювання попиту на робочу силу в розвинутих країнах?

3. Охарактеризуйте програми громадських робіт у США, Швеції, Франції та інших країнах.
4. Охарактеризуйте субсидування зайнятості у розвинених країнах.
5. Який характер впливу фінансово-кредитної системи на зайнятість?
6. Охарактеризуйте заходи державного регулювання, які спрямовані на коректування пропозиції робочої сили у розвинених країнах.
7. Які напрями охоплюють програми професійного навчання безробітних, які мають адресний характер?

Питання для самостійного опрацювання:

1. Державне регулювання попиту на робочу силу у розвинених країнах.
2. Державні програми матеріальної підтримки безробітних у розвинених країнах.
3. Фінансові важелі впливу на зайнятість населення у розвинених країнах.
4. Практика діяльності служб зайнятості зарубіжних країн: досвід та принципи організації.
5. Система управління зайнятістю і загальноєвропейська політика на ринку праці.
6. Державне регулювання зайнятості у Великобританії.
7. Політика зайнятості у Швеції.
8. Державне управління зайнятості населення у країнах східної Європи (КСЄ).
9. Основні принципи державного регулювання зайнятості у США.
10. Особливості регулювання зайнятості в Японії.

3. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТА

Протягом семестру здобувач може отримати макс. 60 балів, 40 балів виносяться на іспит. По поточному контролю здобувач може набрати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, тестування, презентації індивідуальних завдань, вирішення практичних задач та кейсів.

При виставленні загальної оцінки за іспит враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

Критерії оцінки іспиту:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив

творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку « добре » (82-89 балів, В) – заслуговує здобувач, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;

- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;

- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;

- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;

- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;

- виконує завдання, але при рішенні допускає значну кількість помилок;

- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;

- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

кала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням

4. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Андріїв, Н. (2019). Механізми регулювання безпекового розвитку ринку праці. Підприємництво та інновації, (9), 117-121.
2. Гавриш О.А., Довгань Л.Є., Крейдич І.М., Семенченко Н.В. Технології управління персоналом : монографія. Київ : НТУУ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 528 с.
3. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносини / О.А. Грішнова. – К. : Знання, 2012. – 559 с.
4. Державне регулювання економіки та економічна політика : навч.-метод. посіб. для організації практич. занять та самоств. роботи студ. спец. 051 Економіка / уклад. : Л. І. Яковенко, С. В. Степаненко, О. О. Годзь. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2021. 60 с.
5. Левченко О.М., Немченко Т.А. Соціальний розвиток трудового потенціалу в умовах інноваційних трансформацій: [монографія], Кропивницький: Ексклюзив-Систем, 2021. 272 с.
6. Лібанова Е. М. Ринок праці : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 224 с.
7. Людський розвиток в Україні. Інноваційні види зайнятості та перспективи їх розвитку (кол. моногр.) / за ред. Е.М. Лібанової; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ, 2016. 328 с.
8. Назаркевич І. Б. Державне регулювання структурних змін в економіці України: проблеми та перспективи : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 356 с
9. Павлюк Т.І. Ринок праці: теорія, методологія, практика : монографія./ Т.І. Павлюк - Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2018. - 211 с.
10. Професійний розвиток персоналу підприємств в системі мотиваційного менеджменту: колективна монографія / М.В. Семикіна, С.В. Дудко, А.А. Орлова, О.В. Сторожук та ін. Кропивницький: КОД, 2021. 440 с. <http://dspace.kntu.kr.ua/jsui/handle/123456789/10935>
11. Семикіна М.В., Пасєка А.С. Український ринок праці: тенденції, протиріччя, особливості розвитку. Концептуальні засади економічного зростання в умовах глобалізації: [МОНОГРАФІЯ] /за редакцією д.е.н., проф. В. Яценко. Verlag SWG imex GmbH, - Нюрнберг, Німеччина, 2016. підрозділ 1.4. С. 30-40.
12. Соціально-трудова відносини зайнятості: сучасні тенденції, виклики, шляхи розвитку : монографія / [А.М. Колот, І.Ф. Гнибіденко, О.О. Герасименко та ін.] ; за наук. ред. А.М. Колота, І.Ф. Гнибіденка. - К. : КНЕУ, 2015.
13. Сибірцев В.В. Інституціональні основи регулювання ринків праці : монографія / В.В. Сибірцев. - Харків : Смугаста типографія, 2017.429 с.

14. Соціально-трудові відносини: проблеми науки та практики : монографія / А. М. Колот, О. О. Герасименко, С. І. Бандур, Т. А. Костишина [та ін.] ; за ред. проф. Т. А. Костишиної. Полтава, 2020. 695 с.

15. Трансформація соціально-трудої сфери в умовах цифровізації економіки: монографія / О.Ф.Новікова, О.І.Амоша, Ю.С.Залознова, О.О.Хандій, Н.А.Азьмук, Я.В.Остафійчук, Л.Л.Шамілева, О.В.Панькова, І.М.Новак, А.Д.Шастун, О.Ю.Касперович, О.В.Іщенко, Я.Є.Красуліна, НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2021.298 с.

16. Швець О.В. Напрями стимулювання зайнятості населення регіону в умовах трансформації ринку праці: теорія, методологія, практика. Монографія. Харків: «Смугаста типографія», 2020. 311 с.

Додаткові:

1. В'юник О.В., Кіріченко О.В. Глобальні тренди зайнятості та конкурентні переваги людських ресурсів в умовах інформаційно-мережевої економіки. Соціально-трудова сфера в координатах нової економіки та глобальної соціоекономічної реальності: виклики, шляхи розвитку: зб. тез доповідей учасників Міжнар. наук.-практ. конф.; 11-12 лист. 2020 р. К. : КНЕУ, 2021. С. 343-345.

2. Глевацька, Н. М. (2018). Дослідження динаміки безробіття у Кіровоградській області та розробка шляхів його зниження. Вчені записки Університету «КРОК», (4 (52), 110-116.

3. Гніденко В. І. Правове регулювання гнучких форм зайнятості : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 12.00.05. Харків, 2021. 21 с.

4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 2 березня 2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>

5. Закон України «Про зайнятість населення» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>

6. Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>

7. Закон України «Про оплату праці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>

8. Заярнюк О. В. Удосконалення механізму сприяння зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями / О. В. Заярнюк // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2015. Т. 20, вип. 3. С. 198-203.

9. Заярнюк О.В. HR-менеджмент: сучасні підходи до управління конкурентоспроможністю персоналу на інноваційній основі. Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 21 квіт. 2021 р. / М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. Ун-т. – Кропивницький : ЦНТУ, 2021. С. 129-131.

10. Кодекс законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

11. Колот А., Герасименко О. Сфера праці в умовах глобальної соціоекономічної реальності 2020: виклики для України. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/16344.pdf>
12. Красножон Н.С. Інноваційні пріоритети розвитку сегментованого регіонального ринку праці [монографія] / Красножон Н.С. / За ред. М.В. Семикіної. Кіровоград: ТОВ "ПОЛІМЕД-Сервіс", 2014. 210 с.
13. Новікова О. Ф., Хандій О. О., Шамілева Л. Л., Панькова О. В. Методологічні підходи до оцінки впливу процесу цифровізації економіки на попит і пропозицію робочих місць. Бізнес Інформ. 2022. №1. С. 251–261. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-1-251-261>
14. Перегудова Т.В. Соціальні трансферти: обумовленість зайнятостю у воєнній економіці України. Стратегія економічного розвитку України. 2022. Вип. 50. С. 56-70.
15. Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792-2018-%D0%BF#Text>
16. Семикіна М.В., Запирченко Л.Д., Семикіна А.В., Бугаєва М.В. Розвиток та реалізація інноваційної компоненти людського капіталу на основі вдосконалення мотиваційного механізму у сфері праці. Центральнотраїнський науковий вісник. Економічні науки, 2020. Вип. 4(37). С. 90-106.
17. Шаульська Л.В. Людські ресурси нової економіки: ключові компоненти та ефективність регулювання. Економіка і організація управління. 2018. №4(32). С.7-16.
18. Копытко М. Influence of Negative Factors of War: Economic, Legal, Regional and Environmental Aspects / Marta Kopytko, Nataliia Grabar, Oksana Storozhuk, Yuliia Borutska, Tetiana Doroshenko // International Journal of Computer Science and Network Security. - 2022. - Vol. 22. - No. 6. - Pp. 13-18. - <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.6.3>.
19. Levchenko A., Nemchenko T. Development of human resources in Ukraine: key challenges and prospects in dimension of international comparisons. Economics & Education. Volume 5, Issue 2. 2020. Pp.56-64.
20. Storozhuk O. V., Zaiarniuk O. V. Staffing for the Innovative-Integrated Structures. Business Inform. 2017. №9. С. 80-86. Storozhuk, O. Talent management in the system of administrating economic security of a university / O. Storozhuk, O. Zaiarniuk // Development of the innovative environmental and economic system in Ukraine : collective monograph / ed. V. Khudolei, T. Ponomarenko. - Prague, 2019. - P. 400-409.

Інформаційні ресурси:

1. Законодавство України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Future Work skills 2020. URL: <http://cultlook.org/futureworkskills2020>

Навчально-методичне видання

МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ТА ЗАЙНЯТОСТІ

методичні рекомендації до вивчення дисципліни

для здобувачів спеціальностей:

051 «Економіка»

Укладачі: **Сторожук О. В.** – к.е.н., доцент кафедри «Економіка,
менеджмент та комерційна діяльність»;

Добренська А.О. – асистент кафедри «Економіка,
менеджмент та комерційна діяльність»,

Електронне видання

Центральноукраїнський
національний технічний
університет, 2022
